

mluvu k Husovi, k jeho *Sermo de pace*. A svou předmluvou chce do její četby čtenáře uvést. Nevolí uvedení pomocí dějinného zarámování, nerozebírá papežské schizma, ani nepopisuje proud, snažící se církev obrodit, který také Hus toho času zastupoval. Autorem *Sermo de pace* je Jan Hus, a proto je uvedením do ní jeho příběh. Husův příběh do četby *Sermo de pace* uvádí a *Sermo de pace* svého autora i svou dobu vykládá.

O dvaatřicet let později se chápe stejného úkolu *František J. Holeček* a náhle mám v rukou předmluvu zcela jinou. Procházím jí: Augustin, Jan II. Nassavský, Jan Milíč z Kroměříže, ale kde je Hus? Čtvrtá a pátá strana předmluvy jakoby mimochodem zmíní jeho jméno a teprve až po půli předmluvy nacházím začátek příběhu, který znám už od Molnára. Proč polovina předmluvy k Husovu dílu o Husovi samém mlčí? Co je tím zamýšleno? Náhle mě napadá – Holečkův Hus je jiný! Není tak úspěšný, není tak novátorský. Hus kráčí

předmluvou jako výhonek ze stromu své doby, kráčí pomalu a opatrně klade svá chodidla do stop Kristových. F. J. Holeček se nesoustřeďuje tolik na Husa, vždyť to již učinil A. Molnár. Jde mu o něco jiného. Ne o kostnickou hranici, ale o cestu, která k ní vedla a o osoby, které tu cestu připravovaly. K osobě Husa i ke kostnickému koncilu vedla cesta a tato cesta je předmětem Holečkovy předmluvy.

A. Molnár rozebral Husovu situaci při vzniku *Sermo de pace*, Řeč samu i její objevení. F. J. Holeček nechal stranou to, co již napsal jeho předchůdce a zaměřil se na to, co jeho kolega opomněl. Zaměřil se na dějinný proud, který k sepsání *Sermo de pace* i ke smrti Husově vedl.

Oba dva popisovali řeku z jiného břehu, ale když od řeky odešli, nezůstaly dva popisy. Zůstal můstek, ze kterého je vidět nejen na řeku, ale i na oba břehy zároveň.

Ota Halama

NADĚJE VLOŽENÁ DO MANŽELSTVÍ

Josef Dolista: Naděje vložená do manželství (Teologicko-pastorální studie). Matice Cyrilometodějská, Olomouc 1994 (222 stran).

Docent dogmatické teologie na Katolické fakultě Jihočeské univerzity vydal svou studii (v *Roce rodiny*) s proklamovaným cílem ukázat na biblický a věroučný základ chápání manželství jako svátosti a posloužit tak všem, kdo se v církvi problematikou manželství zabývají, studentům teologie, kněžím i laikům (str. 7).

V sevřených a přehledně členěných kapitolách podává autor interpretaci

biblických textů vztahujících se k manželství (kap. 2), dějiny křesťanského učení o manželství od církevních otců po reformaci a výklad církevní nauky od Tridentského koncilu až ke II. Vatikánskému koncilu a učení současného papeže (kap. 3–7). V závěrečných kapitolách potom připojuje vlastní podněty jednak pro práci pastorační, jednak pro nové rozvíjení manželské spirituality. Jako příloha je otištěna „Charta rodin-

ných práv“, vydaná Svatým stolcem v r. 1983 (str. 196nn).

Prvořadá pozornost je věnována teologickým aspektům nerozlučitelnosti a svátosti manželského svazku. Autor však nezůstává jenom u hlavní linie vývoje, nýbrž snaží se upozornit i na výrazná odlišná sta noviska a na ty, kdo připomínali odsouvané a potlačené důrazy (např. Anselm či Hugo ze sv. Viktora). Reformaci je věnována pozornost velmi stručně (99–103), víceméně jako úvod k výkladu učení Tridentského koncilu, který právě i v učení o manželství na reformaci reagoval.

Jak se církevní učení o manželství vyrovnávalo s osvícenstvím a nástupem moderní společnosti, můžeme spolu s autorem sledovat na papežských encyklikách minulého století a prvních desetiletí století našeho. Jejich společným tónem bylo potvrzování tradičního učení a zápas proti odtržení občansko-právního aspektu manželství od svátostného (a tedy proti uvolnění manželského práva z pravomoci církve). Důsledkem bylo zbytnění právního pohledu na manželství, což znesnadnilo, ne-li znemožnilo přiměřený vývoj pastorační péče. Její možnosti jsou mnoha teology dosud pokládány za nevyhovující (168).

Výrazný posun v hodnocení manželství nastal s nástupem personalismu, do popředí se konečně znovu dostává rozměr vzájemnosti, lásky, odevzdání. Tyto důrazy zřetelně vyslovil II. Vatikánský koncil (manželství jako „důvěrné společenství života a manželské lásky“, GS 48) a dále je rozvíjejí dokumenty Svatého stolce. Tady se protestantský čtenář neubrání poznámce, že podněty koncilu jsou již od encykliky *Humanae vitae* (1968) rozvíjeny s obezřetností až pyrotechnickou, což přináší další zklamání

a nesmírné obtíže pro pastorační manželství (viz dříve recenzovaná kniha B. Häringa *Moja skúsenosť s cirkvou* TREF 1995, s. 90).

Rozhodující nadějnou skutečností je pro autora zásadní posun od církevně-právního k teologickému hodnocení manželství, což otevírá řadu možností ke sblížení různých křesťanských stanovisek. Přichází tak ke slovu co nejbohatší a nejplnější pohled na povahu a obsah tohoto jedinečného mezilidského svazku. Přes nemalé problémy ve věci ‚smíšených‘ či ‚ekumenických manželství‘ (170nn) lze sledovat nadějný vývoj diskuse a objevovat dosud nevyužitě možnosti, jak nacházet širší shodu v křesťanském pohledu na manželství a rodinu jako znamení Boží lásky ve světě a jako místa, odkud může vycházet ‚ekologie společnosti‘ (187).

Při čtení této podnětné a zajímavé studie nejsme ovšem uchráněni obtíží. Formálně je škoda, že v závěrečné redakci unikla řada drobných, ale i rušivých přehlédnutí (např. synod v Jabne r. 90 *pf. Kr.*, 20). Větší úskalí však na čtenáře číhá v náročnosti textu. Autor předpokládá značné znalosti jak jazykové (citáty, především latinské a německé, zhusta nepřekládá), tak věcné. Leckde jen letmo naznačí souvislosti i pro teologa ne zcela samozřejmě a nechá na čtenářích, zda budou pátrat, domýšlet se, či rezignují. Právě proto, že jde o první důkladnější českou práci zabývající se touto tematikou, čehož si autor je vědom (str. 7), očekávali bychom, že se bude snažit být přístupnější širokému okruhu čtenářů. V této podobě je publikace především užitečnou studijní pomůckou pro školené či školící se teology.

J. Halama, Jr.